

Проблеми створення та сталого розвитку Миколаївського навчального національно-культурного комплексу

Утворення першого україномовного навчального закладу зі статусом Національного університету у Причорноморському регіоні як освітньо-культурного ядра Миколаївського навчального національно-культурного комплексу має за мету гармонійний сталий розвиток півдня України з урахуванням різноманітних інтересів її мешканців та балансу пріоритетів.

Національні зусилля щодо організації стратегії сталого розвитку потребують постійної та ефективної підтримки світового суспільства. Формується концепція сталого розвитку цивілізації, на підставі взаємозв'язку соціально-економічного розвитку зі збереженням історично складених соціально-екологічних систем, які задовольняють потреби як сучасних, так і майбутніх поколінь.

Потрібна розробка національної стратегії, яка конкретизує глобальний підхід на національно-регіональному рівні. В Україні існує концептуальний вакуум в ідеологічній сфері, в умовах відсутності політичного, економічного та духовного диктату, без інтегруючої ідеї як необхідного цементуючого елемента, який забезпечував би спрямованість розвитку.

Забезпечення державної стабільності України виступає як глобально інтегруюча ідея, національна ідея сьогоденної України, об'єднуючи весь комплекс проблем, пов'язаних з реалізацією концепції її сталого розвитку, у тому числі – системи освіти [1-5].

Ця ідея та її реалізація згідно регіональної програми “Миколаївський навчальний національно-культурний комплекс” знайшла відгук на регіональному рівні та підтримана Урядом, який видав Постанову Кабінету Міністрів України за № 712 від 3 липня 1996 року “Про утворення Миколаївської філії Національного університету “Києво-Могилянська Академія” [6].

Комплекс виступає як добровільне об'єднання державних органів, установ, кооперативних і недержавних приватних організацій, юридичних та фізичних осіб – як з України, так і з інших держав.

Навчальні заклади, що входять до Комплексу, здійснюють свою діяльність відповідно до Закону України “Про освіту”, чинного законодавства, Установчого договору про спільну діяльність в межах Комплексу, Положення про Комплекс та нормативних документів, що стосуються діяльності даного типу навчального закладу, підприємства, установи тощо.

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ В РЕГІОНІ

За роки незалежності України в усіх сферах суспільного життя сталися великі зміни. Торкнулися вони й вищої та середньої освіти.

Основні проблеми освіти

- Переважно *технічна, негнучка* освіта, орієнтована на обслуговування військово-промислового комплексу, призвела до масового безробіття саме серед фахівців цього напрямку.
- Зростає потреба одержання вищої *гуманітарної базової* освіти, а не вузької спеціальної, що викликано зміною структури суспільства.
- Відсутня науково обгрунтована система прогнозування потреби регіону у фахівцях та напрямків освіти, які необхідно розвивати першочергово. Це призводить до значних диспропорцій у кадровому складі майбутніх фахівців.
- Існує практично повна *ізоляція* викладачів, студентів та учнів від *міжнародної* інформації, *по-перше*, через *неволодіння* міжнародною (англійською) мовою, *по-друге*, через неналагоджену та *дуже дорогу* систему постачання інформації, *по-третє*, через інертність викладачів, які не мають належних стимулів і знань.
- Традиційно *російськомовне* викладання у більшості навчальних закладів надалі викликає великі, все зростаючі *труднощі* фахівців у використанні державної мови.
- Значні труднощі з використанням української мови мають *викладачі*. Втрачаються кваліфіковані кадри через неможливість вчитися мові. Є тільки платні курси вивчення української мови, на які у викладача, з його малими доходами, немає коштів.
- Незважаючи на державні вимоги, відсутність *реальної* можливості *вільного вибору дисциплін* у більшості вищих навчальних закладів.
- Відсутність ефективної *координації* навчальних програм закладів різного рівня створює додаткові проблеми для абітурієнтів і студентів.
- Низька якість середньої загальної освіти *сільської* молоді, що створює недостатні початкові умови при вступі до закладів вищої та середньої спеціальної освіти.
- *Формальність* естетичного та фізичного розвитку учнів та студентів.

Виходячи з цього, виникла потреба в утворенні в Миколаєві *навчального національно-культурного комплексу*. Утворення Комплексу – це визнання всеукраїнського, загальнонародного значення справи створення нової університетської освіти, яка поєднувала б у собі кращі риси вітчизняного досвіду й передові досягнення найбільш розвинених країн світу.

ГОЛОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

- Вільний вибір студентами дисциплін із переліку запропонованих для вивчення після вивчення фундаментальних.
- Центри наукової діяльності розташовані в університетах. Біля 80% Нобелівських премій з різних галузей науки отримали професори, які працюють саме в університетах (Nobel Prize Winners. New York, 1987. Nobel Prize's Supplement 1987-1991. New York, 1987.).
- Тісні зв'язки між університетами в науковій та освітній сферах. Інтенсивний обмін науковцями, викладачами та студентами.
- Застосування сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій – основи навчального процесу, можливість користування фондами міжнародних наукових центрів та організацій, новий рівень офісного діловодства.
- Система *ступеневої підготовки* фахівців за наскрізними навчальними планами та програмами. Після одержання базової вищої освіти (4 роки навчання) 15-27% студентів продовжують навчання в магістратурі та аспірантурі.
- Розвинута система перекваліфікації та отримання *другої (третьої)* спеціальності відповідно до вимог часу.
- Окрім державного фінансування, велика фінансова та організаційна підтримка з боку *місцевої влади та спонсорів, громадських і релігійних установ.*

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПЛЕКСУ

Головною метою утворення Комплексу є навчання та формування кадрового потенціалу регіону, орієнтованого на відродження самосвідомості творчої інтелігенції, здатного розбудувати державу та інтегрувати її у світове суспільство [7].

Головні завдання

- Забезпечення *нових можливостей* в навчанні і розширенні спектру запропонованих спеціальностей: економіка та менеджмент, право та комунальне самоврядування, комп'ютерні науки, екологія, політологія та державне управління тощо.
- *Систематизування* в межах Комплексу всього навчального процесу, починаючи з дитячих садків і закінчуючи магістеріумом та аспірантурою.
- Застосування сучасної інформаційної *комп'ютерної техніки* як основи ефективного офісного діловодства, забезпечення можливості користування міжнародними інформаційними фондами.
- Засвоєння двох мов спілкування, потрібних сучасному фахівцю, який живе в Україні – *державної та міжнародної* англійської.
- Впровадження міжнародно визнаного принципу *вільної творчої освіти (Liberal Arts Education)*.
- Зробити реальний та ефективний крок активної

політики *підвищення освітнього рівня* молоді, престижу вищої *гуманітарної* освіти, що дозволить змінити теперішній стан освітнього рівня.

- Створення осередку української культури, спрямованого на розвиток особистості як найвищої загальнолюдської цінності, без якої неможливий історичний поступ нації і держави.
- Організаційне поєднання кращих досягнень регіону у сфері освіти і забезпечення розробки комплексної концепції реформування цієї галузі.
- *Рейтингова* система оцінки відповідає вільному вибору студентами дисциплін, що вивчаються.
- Піднесення рівня освіти за рахунок залучення висококваліфікованих кадрів академії (докторів, професорів та доцентів) для проведення занять у середніх навчально-виховних закладах.
- Налагодження *системи* підготовки наукових кадрів та наукових досліджень, в першу чергу пов'язаних з проблемами державотворення, освіти, національної свідомості та безпеки, соціології та екології [8].
- Сприяння патріотичному державницькому вихованню свідомих громадян правової суверенної Української держави.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПЛЕКСУ

В організаційному плані визначені 4 головні *напрямки робіт* по утворенню Комплексу:

- Прийняття *існуючих* закладів до Комплексу.
- Відкриття *нових навчальних закладів*, які мають *самостійний* юридичний статус (Причорноморський коледж, Миколаївський колегіум тощо).
- Створення *нових структурних підрозділів, підпорядкованих* учасникам Комплексу (кафедри, наукові лабораторії, курси тощо).
- Утворення *громадських об'єднань* (клубів, гуртків, студій тощо).

Принципи утворення та сталого розвитку Комплексу

- *Відкрита* та гнучка структура Комплексу, що дозволяє розвивати її відповідно до вимог часу.
- *Демократичні* принципи взаємовідносин між учасниками Комплексу.
- *Українська та англійська* мови спілкування.
- *Самостійність* кожного закладу у виборі засобів та методів навчання та праці.
- Право на *вихід* з Комплексу згідно з прийнятим порядком.
- *Узгодження* спеціальностей, а також програм освіти на рівні вступних та випускних іспитів всіх ступенів, починаючи з середньої школи та підготовчих курсів. Це дасть змогу для молоді з будь-яким рівнем підготовки, в першу чергу робітничій та сільській, знайти шлях до отримання освіти найвищого рівня.

Головні напрямки створення та діяльності Миколаївського навчального національно-культурного комплексу

**Координаційна Рада
Миколаївського навчального національно-культурного комплексу**

Державницький

**Кафедри
державних**

**Кафедри
міждержавних**

**Кафедри
посольств інших**

**Клуб
історії та**

Науково-освітній

Вищі навчальні

Причорноморський коледж

**Миколаївський муніципальний
колегіум**

Школи та ліцеї загальної

Науково-дослідні установи та

Виробничі та

Підготовчі та допоміжні курси

Дитячі садки

Інформаційний

Телебачення

Бібліотеки

Преса

Редакційно-

Комп'ютерні

Multimedia

Культурно-мистецький

Театр драми та

Художній музей

Музей

Галерея

Заклади самодіяльної

**Заклади народного
прикладного**

Міжнародні культурно-

Здоров'я та дозвілля

Спортивні споруди

Клуби нетрадиційної

Клуби національної

Клуби

Туристичні

Медичні

- Фінансова *доступність* освіти. В закладі будь-якого рівня платня не повинна перевищувати можливостей більшості населення.
- Взаємостосунки закладів на рівні спільних планів та договорів.
- *Колегіальність* прийняття рішень, що стосуються кількох учасників Комплексу.
- Пріоритет напрямків університетської освіти класичного типу.
- Можливість *запрошення викладачів* від інших учасників Комплексу.
- *Комплексний* підхід до освіти, який включає *громадську, професійну, інформаційну, естетичну та оздоровчу* частини навчання та спілкування.

Головні критерії щодо рівня освіченості випускника

Сучасний випускник, незалежно від рівня освіти, повинен:

- Бути свідомим та активним *громадянином* своєї країни, усвідомлювати, як здійснюється її розбудова, та мати достатню кваліфікацію для участі в *державотворенні*.
- Мати *професійні знання*, достатні для швидкої адаптації до роботи за фахом, чи продовження навчання на наступному рівні.
- Володіти технологіями користування сучасними *інформаційними засобами* для постійного *самостійного* отримання найновішої інформації, необхідної в подальшій роботі.
- Бути *естетично розвинутою* комунікабельною людиною, яка б легко інтегрувалася у світове суспільство.
- Бути *фізично і психічно здоровою* людиною, вміти не тільки добре працювати, але й відпочивати, гарантуючи самому собі та своїм нащадкам довге і щасливе життя.

Перелічені *п'ять* критеріїв визначають головні *напрямки створення та забезпечення сталого розвитку університетської освіти у регіоні*, так само як і *структуру* Комплексу.

В результаті утворення та функціонування Комплексу мешканці Причорномор'я матимуть:

- Виважену сучасну технологію підготовки висококваліфікованого кадрового потенціалу українського Причорномор'я, орієнтованого на розбудову єдиної самостійної держави.
- Осередок української культури, спрямований на розвиток особистості незалежно від національності як найвищої загальнолюдської цінності, без якої неможливий історичний поступ нації й держави.
- Об'єднання молоді і виховання свідомих громадян правової суверенної держави шляхом використання її великого прагнення до якісної освіти. Об'єднання через освіту – це не нова, але дуже ефективна ідея.
- Зниження рівня “мовного” конфлікту, пов'язаного з

тим, що більшість населення спілкується і пише тільки російською мовою в той час, коли інтенсивна розбудова держави потребує все більшого використання державної (української) мови і писемності.

Серед основних наукових результатів, що очікуються, перш за все, треба вирізнити такі складові:

- 1) Створення виваженої концепції сталого розвитку університетської освіти у регіоні.
- 2) Розвиток соціально-педагогічних основ навчання та формування кадрового потенціалу регіону, спрямованого на гармонійний, соціоекологічний сталий розвиток держави.
- 3) Нові інформаційні моделі, методи та засоби досягнення соціального балансу університетської освіти у регіоні.

Розбудова Концепції регіональної програми “Миколаївський навчальний національно-культурний комплекс” спрямована на використання та творчий розвиток всіма учасниками комплексу, а також іншими активними мешканцями регіону, небайдужими до долі свого майбутнього, та здатних здійснити консолідацію зусиль для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку Українського Причорномор'я.

Слід відзначити, що власне розробка цієї програми вже і є яскравим свідченням таких інтегруючих зусиль творчої інтелігенції Миколаївщини, які вже зробили відповідальний крок у майбутнє.

Література.

1. Бобров В.В. Устойчивое развитие в свете теории потребностей // Гуманитарные науки в Сибири. – 1996. – № 1. – С. 14-19.
2. Дрейер О.К., Лось В.А. Экология и устойчивое развитие: Учебное пособие. – М.: Изд-во УРАО. – 224 с.
3. Закон України “Про освіту”.
4. Мещанинов О.П. До проблеми створення виваженої концепції комплексного розвитку // В кн.: Доповіді і повідомлення науково-практичної конференції, присвяченої 400-річчю від дня народження Петра Могили. – Миколаїв. – 1997. – С. 19-23.
5. МФ НАУКМА: сьогодні і майбуття. Щорічні Могилянські читання. – Миколаїв: МФ НАУКМА, 1998.
6. Наказ МОУ від 19.01.1994 р. № 13 “Про навчальні науково-виробничі комплекси”.
7. Разумовский О.С. Оптимология и теория устойчивого социального развития // Закономерности социального развития: ориентиры и критерии моделей будущего. – Новосибирск: СО РАН, 1994. – Ч. 1. – С. 16-21.
8. Указ Президента України від 1 вересня 1995 р. № 832/95 “Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні”.